

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБВИНУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА
У СУДОВИХ СТАДІЯХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ****LEGAL REGULATION OF THE PROSECUTOR'S ACCUSING ACTIVITY
IN THE JUDICIAL STAGES OF CRIMINAL PROCEEDINGS**

Мукієнко Д.С.

аспірант кафедри криміналістики

Національний університет "Одеська юридична академія"

У статті акцентовано увагу на триваючому процесі структурно-функціональної перебудови правоохоронних органів і, як наслідок, перманентних змінах у системі правового регулювання їх діяльності, зокрема й органів прокуратури. Проведено порівняльний аналіз наукових підходів до категорії правове регулювання та визначено основний зміст цього поняття. Особлива увага звернута на структуру правового регулювання, зокрема визначення змісту і сутності категорії законодавство. Запропоновано класифікацію нормативно-правових актів, які регулюють діяльність органів прокуратури. Акцентована увага на окремих конституційних положеннях, які визначили прокуратуру елементом судової гілки влади. Проаналізовано функції прокуратури, які закріплені у межах конституційного законодавства. Детальна увага приділена аналізу міжнародно-правових актів, які ратифіковані Україною і складають правову основу діяльності органів прокуратури. Систематизовано рекомендації міжнародних організацій щодо діяльності органів прокуратури. Системно розглянуті положення національного законодавства щодо діяльності органів прокуратури. Особлива увага приділена положенням кримінального процесуального законодавства щодо виконання прокурором обвинувальної функції у межах кримінального провадження. Проведено порівняльний аналіз чинного та попереднього кримінального процесуального законодавства щодо діяльності органів прокуратури. Акцентована увага на особливостях правового регулювання принципу змагальності під час виконання прокурором обвинувальної функції у межах кримінального провадження. Детально досліджено принципи діяльності органів прокуратури під час підтримання державного обвинувачення.

Системно розглянуто відомчі нормативно-правові акти, які регулюють діяльність органів прокуратури, а також особливості реалізації обвинувальної функції прокурора у кримінальному провадженні. Виокремлено напрями подальшого вдосконалення правового регулювання обвинувальної діяльності прокурора у кримінальному провадженні.

Ключові слова: правове регулювання, прокурор, обвинувальна функція, кримінальне переслідування, судова стадія.

The article focuses on the ongoing process of structural and functional restructuring of law enforcement agencies and, as a consequence, permanent changes in the system of legal regulation of their activities, including the prosecutor's office. The comparative analysis of scientific approaches to the category of legal regulation is carried out and the basic maintenance of this concept is defined. Particular attention is paid to the structure of legal regulation, in particular the definition of the content and essence of the category of legislation. The classification of normative-legal acts regulating activity of bodies of prosecutor's office is offered. Emphasis is placed on certain constitutional provisions that have defined the prosecutor's office as an element of the judiciary. The functions of the prosecutor's office, which are enshrined in the constitutional legislation, are analyzed. Detailed attention is paid to the analysis of international legal acts ratified by Ukraine and form the legal basis for the activities of the prosecutor's office. The recommendations of international organizations on the activities of the prosecutor's office are systematized. The provisions of the national legislation on the activity of the prosecutor's office are systematically considered. Particular attention is paid to the provisions of the criminal procedure legislation on the performance by the prosecutor of the accusatory function within the framework of criminal proceedings. A comparative analysis of current and previous criminal procedural legislation on the activities of the prosecutor's office. Emphasis is placed on the peculiarities of the legal regulation of the adversarial principle during the prosecutor's performance of the accusatory function within the framework of criminal proceedings. The principles of activity of the prosecutor's office during the support of the state prosecution are studied in detail. The departmental normative-legal acts regulating the activity of the prosecutor's office, as well as the peculiarities of the prosecutor's accusatory function in criminal proceedings are systematically considered. The directions of further improvement of the legal regulation of the prosecutor's accusatory activity in criminal proceedings are singled out.

Key words: legal regulation, prosecutor, accusatory function, criminal prosecution, court stage.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку державних інституцій на сучасному етапі є структурно-функціональна перебудова правоохоронних органів та зміна їх повноважень з метою збалансування їх функцій та приведення останніх у відповідність до кращих міжнародних стандартів. Безумовно, що такі структурно-функціональні трансформації супроводжуються прийняттям значної кількості нових та внесенням суттєвих змін до існуючих нормативно-правових актів, що в окремих випадках призводить до розбалансування правового регулювання функцій окремих органів державної влади та виникнення суперечностей між різними нормативно-правовими актами. Не є виключенням і правове регулювання діяльності органів прокуратури, яке протягом останніх років зазнало суттєвих змін, що зумовлює актуальність наукового аналізу правового регулювання обвинувальної діяльності прокурора у судових стадіях кримінального провадження.

Принагідно наголосити, що поняття «правове регулювання» у науковій літературі має декілька значень: 1) упорядкування суспільних відносин, а також їхнє юридичне закріплення, охорона та розвиток, що здійснюється за допомогою права й сукупності різного роду правових засобів[19, 529]; 2) результативний, нормативно-регулюючий вплив, який здійснюється на суспільні відносини

завдяки системі різноманітних правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів тощо) з метою їхнього впорядкування, охорони й розвитку згідно з суспільними потребами[1, 145]; 3) специфічний процес впливу держави на суспільні відносини за допомогою юридичних норм (норм права)[20, 41-42]; 4) юридична функція, яка реалізується державою у процесі впливу на суспільні відносини, за допомогою якої поведінка учасників таких відносин приводиться у відповідність до тих вимог та дозволів, що закріплені в нормах права, легальність і обов'язковість яких підтримується суспільством та забезпечується можливістю застосування владної сили держави[5]; 5) одна з форм впливу права на суспільні відносини, вплив завдяки специфічно-правовим засобам: нормам права, правовідносинам, актам реалізації права[9, 381].

Варто наголосити, що основою нормативно-правового регулювання діяльності прокуратури України є законодавство України. Конституційний суд України визначив, що термін «законодавство» треба розуміти так, що ним охоплюються закони України, чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів

України, прийняті в межах їхніх повноважень та Конституції України і законів України[18].

З цього можна зробити висновок, що нормативну базу, яка саме регулює обвинувальну діяльність органів прокуратури, можна поділити на: 1) зовнішню, яка створюється за межами системи органів прокуратури (Конституція України, закони та постанови Верховної Ради України, укази і розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, міжнародні нормативно-правові акти), але до створення якої система органів прокуратури має пряме відношення, безпосередньо розробляючи або беручи участь в розробці проєктів тих чи інших нормативних актів; 2) внутрішню, тобто відомчу нормативну базу, яка також займає важливу роль[3, 56].

Ключовим кроком у реформуванні прокуратури було її визначення частиною судової влади. В результаті втратили чинність положення Розділу VII Конституції і натомість положення, які стосуються прокуратури, були закріплені у статті 131¹ Основного Закону, у п. 1 ч. 1 якої проголошено, що «В Україні діє прокуратура»[6].

Конституція України також закріплює функції, які покладено на органи прокуратури, зокрема ст. 131¹ визначає: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом[10].

Зрозуміло, що Конституція України як Основний Закон держави не може ввібрати в себе весь спектр норм, щодо регулювання всіх сфер суспільного життя, тому для більш детального регламентування питань приймаються галузеві нормативно-правові акти, що усувають ці прогалини.

Відповідно до ст. 9 Конституції України друге місце в системі ієрархічності нормативно-правових актів нашої держави посідають міжнародні договори, які ратифіковано Верховною Радою України.

Прокуратура керується нормами договорів (які поділяються на: багатосторонні, двосторонні та відомчі договори та угоди), які безпосередньо регламентують діяльність органів прокуратури, визначають її роль та місце у міжнародних відносинах, або стосуються сфери правовідносин, які виступають предметом прокурорської діяльності[12, 20]. Міжнародно-правові акти загального характеру встановлюють стандарти забезпечення прав і свобод людини у діяльності прокуратури. Не дивлячись на те, що положення цих актів не містять поняття прокуратур, вони виступають основою міжнародно-правових стандартів захисту прав людини, мають першочергове значення для прокуратури як головного правозахисного органу держави[13, 8].

Одним із таких документів загального характеру є Статут ООН 1945 року, головною метою якого є «міжнародне співробітництво в розв'язанні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру і в сприянні та розвитку поваги до прав людини і основоположних свобод» (ст. 1 Статуту). Ще тоді Україна як одна з держав-засновниць ООН відповідно до ст. 55 Статуту ООН взяла на себе ці зобов'язання (22.08.1945 р. – Указ Президії Верховної Ради УРСР про ратифікацію Статуту ООН). Для забезпечення проголошеної в Статуті ООН 1945 року мети Генеральна Асамблея ООН прийняла 10.12.1948 р. Загальну декларацію прав людини, в якій вперше в історії було встановлено перелік основних прав і свобод людини, що підлягають дотриманню в усьому світі, а також було погоджено юридичний зміст цих прав і свобод та визначено легальні випадки допустимих їх обмежень. Загальна декларація була при-

йнята у формі резолюції Генеральної Асамблеї ООН і тому мала на той час рекомендаційний характер. На її основі ООН підготувала і в 1966 р. відкрила для підписання та ратифікації Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, які було ратифіковано Україною в 1973 р.[22].

Варто наголосити, що важливим міжнародно-правовим актом загального спрямування в діяльності органів прокуратури, зокрема під час підтримання державного (публічного) обвинувачення, є Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, прийнята у 1987 р., яку було ратифіковано Україною 24.01.1997 р. [7]. Відповідно до цієї конвенції діє Європейський комітет про запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, який уповноважений здійснювати контроль у особливих формах. У ньому працюють представники всіх держав-учасниць, зокрема і України[22, 220].

Як вважає Венеціанська комісія, необхідно, щоб прокуратурі була забезпечена достатня самостійність з міркувань захисту органів прокуратури від неприйняттого політичного впливу. Варто підкреслити, що стандарти ЄС у сфері прокурорської діяльності поділяються так:

1) за ознакою закріплених компетентностей: а) національні – імplementовані в систему органів прокуратури вимоги ЄС, що корегуються згідно з традиціями, ментальністю та соціально-економічною формацією; б) наднаціональні – вимоги, оформлені з метою забезпечення адекватності реалізації спільної політики;

2) за хронологічною ознакою: а) первинні – розроблені на ранніх етапах формування ЄС та закріплені у відповідних правових актах ЄС; б) вторинні – стандарти, сформовані під впливом уніфікації у вирішенні питань та виконання завдань, що поставлені перед країнами в межах ЄС [24].

Визначення стандартів діяльності органів прокуратури міжнародними нормативно-правовими актами беззаперечно можна вважати важливим напрямком нормативно-правового регулювання діяльності прокуратури в Україні.

Як зазначає Ю.А. Чаплинська[26, 131], міжнародно-правові стандарти щодо прокурорської діяльності, зокрема щодо реалізації функцій з підтримання державного (публічного) обвинувачення, закріплені низкою нормативно-правових актів. У першу чергу слід назвати Рекомендацію Rec(2000)19 щодо ролі прокуратури в системі кримінального судочинства, ухвалену Комітетом міністрів Ради Європи 6 жовтня 2000 року. Зазначена Рекомендація визначила, що прокурори є представниками органів державної влади, які від імені суспільства та в інтересах держави гарантують застосування закону, коли його порушення веде до кримінальних санкцій, враховуючи як права фізичної особи, так і необхідну ефективність системи кримінального судочинства[17].

Не менш важливою є рекомендація Парламентської Асамблеї 1604 (2003) щодо ролі прокуратури в демократичному суспільстві, керованому верховенством права. У вказаній Рекомендації здебільшого приділено увагу тому, що: 1) будь-яка роль прокурорів у загальному захисті прав людини не може використовуватися як стримуючий засіб для осіб, які шукають захисту своїх прав у державі; 2) при наділенні прокурорів додатковими функціями необхідно забезпечити повну незалежність прокуратури від втручання в її діяльність будь-якої гілки влади на рівні окремих випадків; 3) повноваження та обов'язки прокурорів мають обмежуватися переслідуванням кримінальних діянь і загальною роллю з захисту публічних інтересів через систему кримінального правосуддя зі створенням окремих, належним чином виділених ефективних органів для виконання будь-якої іншої функції[27].

У Рекомендації CM/Rec(2012)11 сформульовано за окремими групами правові стандарти діяльності прокурорів поза кримінальним провадженням, зокрема щодо: громадян та їхнього доступу до правосуддя й засобів правового захисту; судових проваджень, в яких прокурор є основною стороною; судових проваджень, до яких прокурор втручається або долучається як сторона; принципів юридичної визначеності при перегляді остаточного судового рішення[23, 99].

Важливу роль також відіграють Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судове переслідування[8], положення цього документа скеровують осіб, які здійснюють судове переслідування, при виконанні ними своїх функцій дотримуватися принципів, які закріплено в Загальній декларації прав людини та сприяти справедливому і рівноправному кримінальному правосуддю та ефективному захисту громадян від злочинності[22, 224].

Також слід відмітити Стандарти професійної відповідальності та викладення основних прав і обов'язків прокурорів[21], це документ зазначає те, що під час виконання своїх обов'язків та покладених функцій прокурор повинен служити народові та захищати його інтереси, захищаючи від протиправних діянь зловмисників.

Слід звернути увагу також на Бордоську декларацію «Судді і прокурори у демократичному суспільстві» Висновок № 12 (2009) Консультативної ради європейських суддів[2], відповідно до неї: «Суспільство зацікавлене в тому, щоб верховенство права було гарантоване шляхом справедливого, неупередженого та ефективного здійснення правосуддя. Прокурори та судді забезпечують на всіх стадіях провадження гарантію прав та свобод людини, а також захист громадського порядку. Це включає в себе повну повагу до прав обвинувачених та потерпілих. Рішення прокурора про відмову у висуненні обвинувачення повинно бути відкритим для судового контролю... Справедливе відправлення правосуддя потребує рівності у правах обвинувачення та захисту, а також поваги до незалежності суду, дотримання принципу розподілу влади та обов'язкової сили остаточних судових рішень. Незалежне виконання різних, але взаємодоповнюючих функцій суддями та прокурорами є необхідною гарантією справедливого, неупередженого та ефективного відправлення правосуддя. Судді та прокурори мають бути незалежними у здійсненні своїх повноважень, а також діяти незалежно один від одного... Будь-яке передання судових функцій прокурорам повинно обмежуватися, зокрема у справах про призначення незначної міри покарання, не повинно поєднуватися з правом виступати обвинувачем у тій самій справі і не має зашкоджувати праву обвинувачених на отримання рішення у таких справах, постановленого незалежним та неупередженим органом, що здійснює судові функції...».

Наразі варто приділити увагу національному законодавству України у сфері кримінальної юстиції, що регулює питання здійснення прокурором обвинувальної діяльності на судових стадіях кримінального провадження.

У 2014 році було прийнято Закон України «Про прокуратуру»[16], який визначає правові засади організації і діяльності прокуратури України, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему прокуратури України. Зокрема, відповідно до Закону прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому Законом України «Про прокуратуру», здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. Тобто визначена в Законі мета кореспондується з зазначеною в Конституції тезою про те, що людина та громадянин виступають найвищою соціальною цінністю держави.

Загалом, серед головних функцій, безпосередньо пов'язаних з кримінальною процесуальною діяльністю

прокуратури, виділено підтримання державного обвинувачення в суді (п. 1 ст. 2) та нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство (п. 3 ст. 2).

Головним кроком для комплексної реформації системи кримінального законодавства є прийняття у 2012 році нового Кримінального процесуального кодексу України, який покликаний прирівняти стандарти українського кримінального судочинства до кращих міжнародних зразків. Нове правове підґрунтя змінило внутрішній зміст значної кількості кримінально-процесуальних інститутів, не став виключенням і інститут прокуратури України. Якщо порівнювати КПК 1960 року та КПК України 2012 року, то можна дійти висновку, що новий КПК України ввібрав в себе здобутки європейського кримінального судочинства – на законодавчому рівні було вже закріплено змагальність та диспозитивність кримінального процесу, що свідчить про прогресивність зазначеного нормативно-правового акту. При порівняльному аналізі функцій та повноважень, що належали прокуророві під час дії КПК 1960 року та нового КПК України 2012 року, можна помітити певні відмінності, зокрема вперше законодавець втілює у життя ідею щодо того, аби одна людина «керувала та слідувала» за кримінальним провадженням від самого його початку (внесення відомостей до ЄРДР) і до ухвалення кінцевого судового рішення у справі.

Не дивлячись на те, що за роки незалежності України до КПК 1960 року було внесено безліч змін та доповнень, зокрема це стосується «малої судової реформи» 2001 року, завдяки якій законодавець намагався хоч якось привести судову систему у відповідність до стандартів, визначених в Конституції, КПК все ще, як стверджують деякі науковці[11], надалі залишався «інквізиційним» за своєю суттю.

У межах реалізації принципу змагальності саме прокурором як стороною обвинувачення здійснюється повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, звернення з обвинувальним актом до суду та підтримання державного обвинувачення в суді (проте у випадках, передбачених КПК України повідомлення особі про підозру в учиненні кримінального правопорушення може бути здійснено слідчим за погодженням з прокурором, а обвинувачення може підтримуватися потерпілим чи його представником)[4,79]. КПК України 2012 року закріпив нові, порівняно з попереднім КПК, повноваження прокурора, зокрема, щодо: повідомлення особі про підозру; доручення органам досудового розслідування проведення розшуку і затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення за межами України, виконання окремих процесуальних дій з метою видачі особи (екстрадиції) за запитом компетентного органу іноземної держави; затверджувати чи відмовляти в затвердженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного/виховного характеру, вносити зміни до складеного слідчим обвинувального акта чи вищезазначених клопотань, самостійно складати обвинувальний акт чи зазначені клопотання; звертатися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного/виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; ініціювати перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та призначення іншого слідчого за наявності підстав, передбачених КПК України, для його відводу, або у випадку неефективного досудового розслідування; відмовлятися від підтримання державного обвинувачення, змінювати його або висувати додаткове обвинувачення в порядку, що визначений КПК України; погоджувати або відмовляти в погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій у випадках,

передбачених КПК України чи самостійно подавати такі клопотання.

Позитивним моментом у правовому регулюванні статусу прокурора в кримінальному провадженні є закріплення у кодексі основних принципів діяльності прокурора. Зокрема, ч. 1 ст. 36 КПК України закріплює принцип незалежності прокурора в кримінальному судочинстві, а також принцип обов'язковості законних вимог та процесуальних рішень прокурора. Принцип незалежності органів прокуратури має важливе державне та політичне значення, оскільки лише при послідовному дотриманні цього принципу прокуратура може виконувати покладені на неї державою завдання. Однак, на відміну від зовнішньої незалежності, яка є абсолютною, внутрішня процесуальна незалежність прокурорських працівників може бути обмежена. До таких випадків під час судового розгляду справи можна віднести: відмову прокурора від підтримання державного обвинувачення, його зміну або висунення додаткового обвинувачення. Для прийняття цих процесуальних рішень прокурор, який підтримує державне обвинувачення, обов'язково повинен отримати згоду керівника органу прокуратури, в якому він працює, а якщо державне обвинувачення підтримує керівник органу прокуратури, то він повинен погодити відповідні процесуальні документи з прокурором вищого рівня [25, 61]. Відмова прокурора від підтримання державного обвинувачення тягне за собою закриття кримінального провадження, проте у даному випадку КПК України дозволяє аби функцію обвинувачення у суді замість прокурора (в окремих випадках) міг виконувати потерпілий.

Варто наголосити, що КПК України регулює порядок проведення процесуальних дій під час судового розгляду справи, визначає права та обов'язки сторін та суду від початку кримінального провадження до ухвалення кінцевого рішення у справі.

Необхідно наголосити, що важливою правовою основою регулювання правозахисної діяльності прокуратури є накази Генерального прокурора, які мають спрощений порядок прийняття та можливість оперативного керівництва організацією та діяльністю органами прокуратури України відповідно до змін у законодавстві та поточної соціально-правової ситуації в державі [13, 41].

В розрізі цього питання варто також відмітити Порядок діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні, затверджений Наказом

Генерального прокурора України від 28.03.2019 № 51 [15], який визначає процедуру організації діяльності слідчих прокуратури, керівників органів досудового розслідування органів прокуратури (з урахуванням вимог розділу X «Прикінцеві положення» та розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України та розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про державне бюро розслідувань») та прокурорів усіх рівнів у кримінальному провадженні, а саме організації та процесуального керівництва досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляду за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів досудового розслідування, підтримання публічного (державного) обвинувачення в суді, оскарження судових рішень, здійснення інших повноважень в межах компетенції органів прокуратури.

Наказ Генерального прокурора від 07.08.2020 року № 365 «Про загальні засади організації роботи в органах прокуратури» [14], який визначає напрями забезпечення належної організації роботи працівників прокуратури для забезпечення ефективного виконання покладених на органи прокуратури функцій, зокрема акцентовано увагу на питаннях удосконалення нових форм і методів для здійснення наданих повноважень.

Варто також зазначити, що під час своєї діяльності прокурор повинен здійснювати свої повноваження, враховуючи норми Кримінально-виконавчого кодексу України, Законів України: «Про запобігання корупції», «Про державну службу», «Про вищу раду правосуддя», «Про доступ до публічної інформації», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» тощо.

Підсумовуючи необхідно зауважити, що окреслена система правового регулювання обвинувальної діяльності прокурора продовжує змінюватись і потребує перманентного системного аналізу із боку науковців із метою підвищення якості прийнятих законодавчих рішень із урахуванням реальних потреб практики протидії злочинності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев С.С. Теория права. Москва, 1994. 224 с.
2. Бордоська декларація від 18.11.2009 [Електронний ресурс] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a50#Text
3. Бурбика М.М. Робота з персоналом в органах прокуратури України: організаційно-правові питання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2007. 191с.
4. Геселев О. Процесуальний статус та повноваження прокурора за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. Слово Національної школи суддів України. 2012. №1(1). С. 78-92
5. Государственное управление: основы теории и организации: учебник / под ред. В.А. Козбаненко. Москва: Статут, 2000. 366 с.
6. Долежан В.В. Реформування прокуратури. Процес завершено? Традиції та новації науки: минуле, сучасність, майбутнє: матер. Міжнар. наук-практ. конф. (м. Одеса, 19.05.2017 р.). У 2-х т. Т.2 / відп. Ред.. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 134-136.
7. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню: від 26.11.1987 р. [Електронний ресурс] URL: <https://rm.coe.int/16806dbaca>
8. Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судові переслідування від 07.09.1990 р. [Електронний ресурс] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_859#Text
9. Комаров С.А. Общая теория государства и права: учебник. Москва: Юрайт, 1998. 416 с.
10. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.
11. Король В.В. Проблеми втілення змагальної ідеї на досудовому розслідуванні за проектом КПК України. Судова практика. 2012. № 3. С. 10-21
12. Лапкін А.В. Основи прокурорської діяльності в Україні: навч. посіб. у схемах. Вид. 3-тє, змін. та доп. Харків: Право, 2015. 148 с. С. 20
13. Лапкін А.В. Правові основи прокурорської діяльності: наук.-практ. посіб / за ред. П.М. Каркача. 2-ге вид., змін. і допов. Харків: Право, 2014. 336 с.
14. Про загальні засади організації роботи в органах прокуратури України: наказ Генерального прокурора від 07.08.2020 р. №365 [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0365905-20#Text>
15. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури в кримінальному провадженні: наказ Генерального прокурора України від 28.03.2019 № 51 [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19#Text>
16. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. №1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12

17. Рекомендація R(2000)19 Комітету Міністрів держав-членів Ради Європи «Про роль прокуратури в системі кримінального судочинства». *Вісник прокуратури*. 2001. №2. С. 71-77
18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини третьої статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміна «законодавство») від 9 липня 1998 року № 12-рп/98. *Офіційний вісник України*. 1998. № 32. С. 59
19. Скакун О.Ф. Теория государства и права: учебник. Харьков: Университет внутренних дел, 2000. 704 с.
20. Сорокин В.Д. Правовое регулирование: предмет, метод, процесс. *Правоведение*. 2000. №4. С. 34-45
21. Стандарти професійної відповідальності та викладення основних прав і обов'язків прокурорів/ прийнятих Міжнародною асоціацією прокурорів 23.04.1999 р. [Електронний ресурс] URL: [https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-\(1\)/Ukrainian.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/Resources-Documentation/IAP-Standards-(1)/Ukrainian.pdf.aspx)
22. Стеценко В.В. Ідейна основа функціонування органів прокуратури України. *Форум права*. 2016. №2. С. 217-228
23. Толчко Я. Міжнародно-правові стандарти діяльності прокурора поза сферою кримінального провадження. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 4. С. 98-103
24. Толпиго О.Ф., Толпиго Д.М. Досвід імплементації європейських стандартів у національну практику реформування органів прокуратури. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 3(58). С. 201-207
25. Тупельняк І.І. Повноваження прокурора за новим Кримінальним процесуальним законодавством України. *Європейські перспективи*. 2014. №5. С.59-63
26. Чаплинська Ю.А. Визначення стандартів діяльності органів прокуратури міжнародними нормативно-правовими актами як важливий напрям правового регулювання реформування органів прокуратури в Україні. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. 21 / голов. ред. М.В. Афанасьєва; МОН України, НУ «ОЮА». Одеса: Гельветика, 2018. С. 130-136
27. Щодо ролі прокуратури в демократичному суспільстві, керованому верховенством права: Рекоменд. Парламентської Асамблеї РЄ № 1604 (2003)